Contributed by Thadeus Pato
zaterdag, 24 november 2007 -

Een bekende meteoroloog van het Hamburgse Max-Planck-Instituut antwoordde eens op de vraag naar het verschil tussen het weer en het klimaat: ‘Het klimaat is wat we verwachten, het weer is wat we krijgen’. Het probleem is namelijk dat het klimaat een chaotisch systeem is waarin een verandering van een enkele factor onvoorziene gevolgen kan hebben voor het geheel. De vleugelslag van een zwaluw in China kan onder bepaalde omstandigheden leiden tot een lawine in de Alpen. Dergelijke gebeurtenissen maken trefzekere weervoorspellingen over langere periodes onmogelijk.

Wel is het mogelijk uitspraken te doen over de ontwikkeling van het klimaat. Alles wijst erop dat Europa in de komende jaren te maken krijgt met een toename van extreme weersomstandigheden en een stijging van de gemiddelde temperatuur - daarover zijn alle serieuze klimaatwetenschappers het eens. De gevolgen voor onze gezondheid zullen ingrijpend zijn.

Wat kunnen we verwachten? Wetenschappers maken een onderscheid tussen de directe en indirecte gevolgen van klimaatsverandering voor de gezondheid. Wat het eerste betreft: hierbij gaat het om veranderingen met onmiddellijke effecten, bijvoorbeeld extreme temperatuurverschillen zoals hittegolven met de daarbij horende stijgingen van de sterftecijfers, en gebeurtenissen als droogtes, storm, overstromingen et cetera – fenomenen die de levens en gezondheid van mensen kunnen bedreigen.

Indirecte gevolgen zijn de uitbreiding van ziekteoverbrengers als gevolg van de veranderingen in het leefmilieu en de effecten hiervan op het aantal infecties en de verspreiding van ziektes. Verder vallen in deze categorie veranderingen in de landbouw en waterhuishouding – de beschikbaarheid en kwaliteit van levensmiddelen en drinkwater.Misverstanden over gezondheid

Het is een vergissing te denken dat voor Europa, en Midden en Noord Europa in het bijzonder, de klimaatverandering positieve gevolgen zal hebben voor de bevolking. Dat geldt hooguit voor bepaalde gebieden, in het algemeen zullen de gevolgen negatief zijn. Simpel omdat de extreme weersomstandigheden en -veranderingen zullen toenemen, met alle directe en indirecte gevolgen van dien.

Een blik op de relevante publicaties van officiële instanties, zoals bijvoorbeeld het Europese Milieuagentschap, maakt duidelijk dat deze een bijzonder nauwe interpretatie van het begrip ‘gezondheid’ hanteren. Het Milieuagentschap wijst in een rapport van 2004 slechts op drie probleemvelden: hittegolven, overstromingen en vector-geassocieerde ziektes – dat wil zeggen ziektes die door zogenaamde vectors als muggen en knaagdieren overgebracht worden. Het Oostenrijkse onderzoeksprogramma StartClim wijst nog op een vierde terrein, dat van ‘nieuwe’ ziektes. Hiermee wordt gedoeld op het tot nu toe slechts incidenteel voorkomende Leishmaniose, een parasitaire infectie; als gevolg van de temperatuurverhoging zal het aantal gevallen hiervan stijgen.

De officiële praktijk is dus alleen wat lichamelijke aandoeningen en/of de dood kan veroorzaken als ‘gezondheidsprobleem’ te classificeren. Daarom besteden overheidsinstanties als het Europese Milieuagentschap en het International Panel on Climate Change (IPCC) voornamelijk aandacht aan de te verwachten toename van sterfte en ziektes als gevolg van klimaatsverandering.

Maar de klimaatsverandering zal ook ernstige gevolgen hebben voor de geestelijke toestand van individuen en bevolkingen. De leefomgeving zal in economisch en sociaal opzicht radicaal veranderen: mensen in door overstromingen bedreigde gebieden zullen in een voortdurende angst

leven; hetzelfde overkomt mensen in berggebied en waar het risico van lawines en aardverschuivingen dramatisch toeneemt door aantasting van de permafrost. Verder zal de klimaatsverandering leiden tot een toename van migratie, zowel binnen Europa als naar Europa toe. Met ingrijpende sociale en culturele gevolgen zoals bijvoorbeeld de toenemende bunkermentaliteit die tegenwoordig al typisch is voor ‘Fort Europa’.Technocratische oplossingen

De aanpak van de klimaatsverandering door de EU en de afzonderlijke Europese landen is door en door technocratisch. Dit blijkt uit het StartClimm-programma maar ook uit de IPCC en EEA-rapporten.

De kroon spant het Oostenrijkse onderzoeksprogramma StartClimm. Dit door de overheid gefinancierde programma loopt al vijf jaar. In 2004 was er slechts één onderzoek met aandacht voor de volksgezondheid. Het behelsde de vraag of de verandering van het klimaat gevolgen zou hebben voor de lichamelijke prestaties. In 2005 deed men nog onderzoek naar de gevolgen van verschillende klimaatscenario’s op het ziekte- en sterftecijfer in Wenen en naar de gevolgen van extreme weersomstandigheden op de drinkwatervoorziening en de verspreiding van Tularämie, een door knaagdieren overgebrachte ziekte. Maar het zwaartepunt van het onderzoek lag op andere thema’s, en deze laten zien welke kant het opgaat.

Een kleine selectie:
- “De gevoeligheid van het zomertoerisme in Oostenrijk voor de klimaatsverandering”“De aanpassing van
- “Risicomanagement en publiek welzijn bij extreme weersomstandigheden: wat is de optimale mix van pr

Niet de vraag welke bijdrage het land levert aan de klimaatsverandering staat centraal, maar hoe de econom

En om dezelfde reden gaat ook de nogmaals: Wat kan de oorzaak zijn? het probleem van klimaatsverandering op te lossen door midde

Vanuit het oogpunt van de gezondheidszorg zou het zwaartepunt niet moeten liggen bij aanpassingsmechani

Drie problemen verdienen daarbij onze aandacht. Ten eerste de opvoeding: onze opvoeding is er op gericht t

Zoals we zagen is de overheersende aanpak in de klimaatspolitiek er op gericht het huidige systeem in tact t

Als we in en met de natuur willen leven moeten we de tijd nemen om bij alles wat we doen eerst na te denke

De klimaatsverandering is een bedreiging maar kan ook een katalysator worden voor het opnieuw overdenke

Thadeus Pato is huisarts en milieu activist in Duitsland`